

Lausunto

Diaarinumero 10/090/2021

24.3.2021

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lausunto

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on pyytänyt Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp.) täydentämisestä.

Aluekeskus pyysi alueen vankiloilta lausuntoja esitysluonnoksesta. Esitysluonnoksesta lausunnon toimittivat Helsingin vankilasta apulaisjohtaja Tero Uuranmäki, Jokelan vankilasta johtaja Jouko Pietilä sekä Vantaan vankilasta johtaja Tommi Saarinen. Aluekeskus toimittaa vankiloiden lausunnot sekä lausuu esitysluonnoksesta seuraavaa.

Aluekeskuksen lausunto

Aluekeskus pitää esitettyä vaihtoehtoa perusteltuna ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 40/2020 vp esitetyt näkökohdat. On tärkeää sekä tupakoimattomien vankien että henkilökunnan terveyden kannalta, että tupakointi kielletään sisätiloissa. Esitetty toimintatapa päivittäisen ulkoilun yhteydessä järjestettävästä tupakointimahdollisuudesta on vankilan toiminnan sujuvuuden kannalta seuraavaksi toimivin vaihtoehto tupakoinnin täyskiellon jälkeen, eikä tupakoinnin järjestäminen tällä tavoin vaikuta osastojen päiväjärjestyksiin tai muuhun toimintaan negatiivisesti.

On hyvä, että tupakointikertoja voidaan järjestää esitettyä vähimmäistasoa enemmänkin, mikäli siihen on mahdollisuus. Ei ole perusteltua rajoittaa tupakointimahdollisuuksia enempää kuin on välttämätöntä. Tämä kuitenkin asettaa vangit eri asemaan sijoitusvankilasta ja jopa asuinosaan riippuen. Vankien yhdenmukaisen kohtelun kannalta tilanne voi jossain määrin olla ongelmallinen ja aiheuttaa jännitteitä vankien ja henkilökunnan välille. Vankiloiden erilaiset tupakointimahdollisuudet konkretisoituvat erityisesti vangen siirtyessä vankilasta toiseen. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että vangille saatavilla on riittävästi nikotiinikorvaustuotteita, mikäli vangen tupakointimahdollisuudet heikkenevät siirron johdosta yhtäkkiä merkittävästi. Näin tulee tapahtumaan erityisesti niissä tilanteissa, kun vanki siirtyy avolaitoksesta suljettuun vankilaan.

On muutoinkin odotettavaa, että monet vangit kokevat yhden tupakointikerran päivässä riittämättömänä. Tilanne saattaa synnyttää lieveilmiöitä ja vaikuttaa vankien käytökseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että tupakoinnin lopettamisen tukitoimiin ja nikotiinikorvaustuotteiden saatavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Esitysluonnoksen mukaisesti vankeuslain 7 luvun 6 b § koskisi tupakkatuotteiden hallussapitoa. Säännöksen nojalla voitaisiin rajoittaa vangen haltuun kerralla annettavien tupakkatuotteiden määrää. Vaikka vanki saisikin itse päättää, kuinka monta tupakkaa ulkoilun aikana polttaa, hänen haltuunsa kerralla annettavien tupakkatuotteiden määrää voitaisiin rajoittaa siten, että haltuunsa saamansa tupakkatuotteet poltettuaan vanki voisi saada niitä lisää. Esitysluonnoksen perusteella

jää jokseenkin epäselväksi, mikä taho päättää kerrallaan annettavien tupakkatuotteiden hallussapidosta ja olisiko käytäntö kaikissa vankiloissa tässä suhteessa yhdenmukainen. Vangin itsemääräämisoikeuden kannalta asialla ei ole juurikaan merkitystä, koska hän saisi aina lisää tupakkatuotteita sen mukaan, kun on polttanut aiemmin haltuunsa saamat, mutta vankiloiden käytännön toiminnan kannalta asian tarkemmalla määrittelyllä voi olla merkitystä.

Esitetty ei tule poistamaan salatupakoinnista aiheutuvia valvonnallisia haasteita. Vastaavia haasteita, mitä esimerkiksi Helsingin vankilassa on koettu, tulee jatkossa esiintymään todennäköisesti enemmän ja useammissa suljetuissa vankiloissa. Valvonta tässä suhteessa tulee olemaan haasteellista ja savukkeiden kuljettaminen sisätiloihin on käytännössä mahdollista. Esitetty lisää myös mahdollisesti sähkölaitteiden käyttöä sytytysvälineinä, joka osaltaan lisää tulipalon vaaraa laitosisolosuhteissa ja aiheuttaa laiterikkoja.

Nykyiseen verrattuna järjestely vähentäisi tupakoinnista aiheutuvia haittoja tupakoimattomille vangeille ja työntekijöille, koska tupakointi tapahtuisi sellaisissa paikoissa, ettei tupakansavusta aiheudu juurikaan haittaa sivullisille. Tämäkin kuitenkin edellyttää, että tupakointialueiden suunnitteluun ulkopihalla kiinnitetään huomiota, sillä on odotettavissa, että tupakointi päivittäisen yhden ulkoilun yhteydessä tulee tupakoivilla vangeilla ennestään lisääntymään ja vangit polttavat ulkoilun aikana useamman savukkeen.

Aluekeskus yhtyy esitysluonnoksessa todettuun siitä, että esitetty järjestely edellyttää lisämäärärahoja tupakoinnin valvontaan sekä tupakoinnin lopettamisen tukitoimiin.

Aluejohtaja

Katri Järvinen

Lakimies

Hanna Koistinen

Lausunto on esitelty ja hyväksytty sähköpostitse.

Liitteet

Helsingin vankilan lausunto 12.3.2021

Jokelan vankilan lausunto 11.3.2021

Vantaan vankilan lausunto liitteineen 9.3.2021